

**Vraag nr. 2**  
**van 3 oktober 2003**  
**van mevrouw ILSE VAN EETVELDE**

*Relatie school-gescheiden ouders – Middelen – Verplichtingen*

Het aantal echtscheidingen neemt in onze samenleving steeds toe. Niet enkel het aantal huwelijken dat jaarlijks wordt ontbonden, stijgt, maar er is ook een belangrijke daling van het aantal huwelijken. Steeds meer mensen willen niet trouwen, maar kiezen voor samenwonen.

Volgens het Nationaal Instituut voor de Statistiek werden in het jaar 2001 in Vlaanderen 23.191 huwelijken gesloten en vonden 15.165 echtscheidingen plaats. In het Brusselse Hoofdstedelijke gewest was dit respectievelijk 4.262 en 4.910.

In Europa haalt België samen met Groot-Brittannië de hoogste score wat het aantal echtscheidingen betreft, namelijk 2,8 per duizend inwoners. Bij 80 % van de huwelijksontbindingen zijn kinderen betrokken, maar er zijn geen precieze gegevens over het aantal. Ook in relaties tussen samenwonenden die stuk gaan, zijn steeds meer kinderen betrokken. Hierover zijn er vanzelfsprekend geen cijfers.

Al deze kinderen met ouders die een relatie- of huwelijksbreuk doormaken, zitten op school. De tijd dat een kind met gescheiden ouders een zeldzaamheid is, ligt ver achter ons.

Hoewel een scheiding niet noodzakelijk blijvende letsels bij het kind hoeft te veroorzaken, betekent het toch een periode (tussen naar schatting 3 en 5 jaar) waarin extra aandacht wenselijk kan zijn. Ook als na de turbulente periode net na de scheiding, de relatieve rust is weergekeerd, wordt het kind blijvend geconfronteerd met bijvoorbeeld een omgangsregeling, een blijvend verstoord contact met één van de ouders, ...

Scholen krijgen op verschillende manieren te maken met het fenomeen "scheiding" in de samenleving. Leerlingen kunnen voor korte of langere periode extra zorg of aandacht vragen. Ze kunnen afwijkend, storend gedrag vertonen. Ouders betrekken soms de school in de (v)chtscheiding, hebben bepaalde verwachtingen tegenover de school waaraan niet voldaan kan worden. De school wordt ook nadien geconfronteerd met een nieuwe gezinstoestand die een weerslag heeft op veel aspecten van het schoolleven. Wie wordt uitgenodigd voor het oudercontact ? Wie ondertekent

het rapport ? Wie moet worden gecontacteerd bij ziekte ? En wie bij zware disciplinaire problemen ?

De scholen proberen tot nu toe een antwoord te geven op deze vragen vanuit hun eigen pedagogisch project en hun bekommernis voor het welzijn van elke leerling. Toch is het niet altijd even duidelijk welke houding een school in bepaalde probleemsituaties moet aannemen. Aangezien een aantal echtscheidingen voor een rechtbank wordt uitgevochten met alle juridische middelen, moet een school ook zorgen dat ze juridisch correct handelt.

Ouders zitten met de terechte vraag naar informatie. Indien de communicatie tussen beide ouders redelijk verloopt, rijzen er meestal geen problemen m.b.t. de school. Indien er echter communicatieproblemen zijn, als de echtscheiding nog niet afgerond is, als er een boycot is van het omgangsrecht, ... dan richt een ouder zich vaak tot de school.

Onze voornaamste bezorgdheid moet het kind blijven. Uiteindelijk zijn de kinderen degenen die een breuk tussen de ouders moeten ondergaan. We moeten er dan ook zorg voor dragen dat het kind of de jongere met zijn vragen en verwarring ergens terecht kan. Kan dat niet bij de ouders, dan moet er in een ander kanaal voorzien worden, bij voorkeur daar waar het kind de meeste tijd doorbrengt, namelijk op school.

Ook informatie aan de ouders kan in dat kader belangrijk zijn : om een optimale band met het kind te behouden of op te bouwen, is het belangrijk dat beide ouders het functioneren op school kunnen volgen indien zij dat willen.

1. Is er vanuit het departement Onderwijs of een andere instantie specifieke ondersteuning voor scholen die geconfronteerd worden met echtscheidingsgerelateerde probleemsituaties ?
2. Worden er extra middelen uitgetrokken om de scholen toe te laten een volledige communicatie te voeren met beide ouders indien deze niet meer samenwonen ?
3. Welke verplichtingen hebben scholen in geval van co-ouderschap ?

**Antwoord**

Vorig jaar werden de resultaten van het OBPWO-onderzoeksproject 99.07 "Nieuwe gezinsvormen en onderwijsparticipatie in Vlaanderen"

bekendgemaakt. Dit onderzoek werd (in opdracht van de minister van Onderwijs) uitgevoerd door het Leuvens Onderzoeksinstituut voor de Gezinsopvoeding en Opvoedingsproblemen (KU Leuven), in samenwerking met de vakgroep Onderwijskunde (U Gent). (*OBPWO : onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek ; KU Leuven : Katholieke Universiteit Leuven ; U Gent : Universiteit Gent – red.*)

Uit secundaire analyses die de onderzoekers in het kader van dit project deden op de PSBH-databank (Panel Studie van Belgische Huishoudens) blijkt dat 7% tot 9% van de kinderen en jongeren tot 16 jaar in een eenoudergezin woont (meestal bij een alleenstaande moeder). Dat aandeel lijkt evenwel te dalen. Meer en meer kinderen leven in een nieuw samengesteld gezin (hun aandeel steeg van 1994 tot 1998 van 3% tot 6%), terwijl de ruime meerderheid (85%) van de kinderen tussen 0 en 16 jaar in een klassiek gezin leeft. Deze cijfers laten toe om de omvang van de problematiek te schetsen waarover de vraag gesteld wordt. Een samenvatting van de resultaten van dit onderzoek staat op het volgende websiteadres: <http://www.ond.vlaanderen.be/obpwo/projecten/1999/colpin/9907.htm>.

Als scholen vragen, ... hebben over hoe zij (juridisch) dienen te handelen in echtscheidingsgerelateerde probleemsituaties, kunnen zij hiervoor in eerste instantie terugvallen op de omzendbrief "Ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden" van 22 januari 1997. Deze omzendbrief heeft tot doel de basisprincipes inzake het ouderlijk gezag te verduidelijken. Deze principes moeten door de ouders zelf, maar ook door derden – zoals de schooldirecties – worden nageleefd. Bij alle ouderlijke beslissingen over een schoolgaande minderjarige is het dan ook van belang te weten of de beslissing genomen is met inachtneming van de wijze waarop het ouderlijk gezag moet worden uitgeoefend. Daarnaast werd ook in Schooldirect (het e-platform voor schooldirecties) aandacht aan het thema "school en echtscheiding" besteed : <http://www.ond.vlaanderen.be/schooldirect/BL0203/echtscheiding.htm>.

Naast het uitleggen van het wettelijk kader, worden ook een aantal discussiepunten besproken.

Ook Klasse heeft geregeld aandacht voor deze aangelegenheid en heeft het daarbij niet alleen over het juridisch kader, maar ook over pedagogische invalshoeken op deze problematiek (bv. Klasse voor Leerkrachten, november 1999, blz. 45-48, "Echtscheiding/Nieuwe gezinnen" ; Klasse voor Leerkrachten, januari 1999, "Uit elkaar" – bro-

chure voor leerkrachten ; Klasse voor Ouders, februari 2002, "Mijn vriendinnen vinden het zielig").

In de vraag naar de extra middelen wordt verondersteld dat scholen in geval van echtscheidingsgerelateerde situaties dubbele kosten zouden maken om alles twee maal te communiceren. Hoeveel scholen deze dubbele kosten maken, is niet bekend. Scholen krijgen hiervoor geen extra middelen.

De derde vraag over de verplichtingen die scholen hebben in geval van co-ouderschap verwijst naar de derde en vierde rubriek uit de omzendbrief "Ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden" van 22 januari 1997. (Deze omzendbrief is gebaseerd op de wet van 13 april 1995.)

### "3. Samenlevende ouders

Luidens artikel 373 van het Burgerlijk Wetboek (zie bijl. 2) oefenen de ouders, wanneer zij samenleven, het gezag over het kind gezamenlijk uit.

Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, wordt elke ouder die alleen een handeling stelt die verband houdt met het ouderlijk gezag, geacht te handelen met instemming van de andere ouder. Bestaat er bij die derde een vermoeden of de zekerheid dat die stilzwijgende toestemming ontbreekt, dan moet hij zijn medewerking weigeren. Deze regeling geldt zowel voor gehuwde samenlevende ouders als voor ongehuwde samenlevende ouders.

Voorbeeld : Een ouder biedt zich aan op school om een kind te laten inschrijven. De schooldirectie mag ervan uitgaan dat de andere ouder hiermee instemt. Als de schooldirectie echter weet dat de ouders over de opvoeding van de kinderen een verschillende zienswijze hebben, bijv. door ervaring met een broer of zus van de kind, moet de instemming gevraagd worden van de andere ouder alvorens het kind in te schrijven.

### 4. Niet-samenlevende ouders

a) Wanneer de ouders niet samenleven, blijven zij het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen. Ook hier geldt een vermoeden van instemming van de afwezige ouder, wanneer de andere ouder alleen een rechtshandeling betreffende de persoon van het kind stelt ten opzichte van een derde te goeder trouw. Wanneer die derde weet of moet weten dat die instemming ontbreekt, is hij niet te goeder trouw als hij deze handeling toch stelt.

b) In afwijking van de co-ouderschapsregeling sub a) kan de bevoegde rechter het ouderlijk gezag uitsluitend opdragen aan één van beide ouders. Hij kan echter ook een tussenoplossing uitwerken waarbij voor bepaalde beslissingen met betrekking tot de opvoeding van het/de kind(eren) de instemming van beide ouders vereist is, terwijl voor het overige één ouder alleen verantwoordelijk is.

Binnen een exclusief ouderlijk gezag, behoudt de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent het recht om toezicht uit te oefenen op de opvoeding. Dit toezichtsrecht houdt het recht in om op de hoogte te worden gehouden van de schoolresultaten en schoolverrichtingen. Het geeft evenwel geen beslissingsrecht in verband met de opvoeding.

Voorbeeld : een vonnis geeft het exclusieve ouderlijk gezag aan de moeder. Zij mag alleen beslissen over inschrijving en keuze van studierichting, zelfs al is de vader het hiermee uitdrukkelijk niet eens. De vader heeft wel het recht geïnformeerd te worden en moet dus ingelicht worden over schoolresultaten, oudercontacten, ...

c) De regeling voor niet-samenlevende ouders is van toepassing op :

- feitelijk gescheiden echtparen ;
- uit de echt gescheiden ouders ;
- ouders die vroeger samenleefden ;
- ouders die nooit hebben samengeleefd.

Opmerking : de voormelde wet van 13 april 1995 is in werking getreden op 3 juni 1995. Rechterlijke beslissingen getroffen vóór deze datum, blijven onverkort van kracht, zelfs indien ze niet in overeenstemming zijn met deze wet."